

การศึกษาประโยชน์และข้อควรคำนึงในการประยุกต์ใช้ แนวทางภาพถ่ายศิลปะร่วมสมัยกับงานสารคดีในไทย*

กานตชาติ เรืองรัตนอัมพร¹

บทคัดย่อ

ภาพถ่ายสารคดีเป็นภาพถ่ายที่มีพลวัต เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ตลอดมา และรับเอากลวิธีการนำเสนอของการถ่ายภาพชนิดอื่นๆ เข้ามาใช้ ทั้งยังได้รับอิทธิพลแนวคิดทางศิลปะเข้ามาจนเกิดเป็นลักษณะการทำงาน รูปแบบใหม่มากขึ้น การนำเสนอจึงไม่เน้นเพียงความจริงแท้เหมือนดังเช่น ภาพถ่ายสารคดีแบบดั้งเดิม แต่ยังเพิ่มการคิดพิจารณาความงามในเชิงศิลปะ เข้ามาพร้อมด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้ภาพถ่ายศิลปะร่วมสมัยมีอิทธิพลเข้ามาปรากฏ บนงานภาพถ่ายสารคดีมากขึ้นเรื่อยๆ ดังที่ปรากฏในงานภาพถ่ายสารคดี ต่างประเทศ จึงเป็นเรื่องน่าสนใจศึกษาว่า ภาพถ่ายสารคดีในไทยเปิดรับแนวคิด ศิลปะภาพถ่ายร่วมสมัยมากน้อยเพียงใด และผู้ปฏิบัติงานภาพถ่ายสารคดี ทั้งช่างภาพและบรรณาธิการมีความเห็นต่อการรักษาความจริง ข้อควรระวัง และ ประโยชน์จากการผสมผสานสองแนวทางนี้อย่างไร

การวิจัยนี้เน้นศึกษาภาพถ่ายที่ถูกนำเสนอในนิตยสารสารคดีที่นำเสนอ เรื่องราวด้วยภาพชุด และพบว่าภาพถ่ายสารคดีในไทยมีการผสมวิธีการภาพถ่าย ศิลปะร่วมสมัยเข้ามาแล้วบ้าง แต่ไม่เด่นชัด โดยปรากฏเป็นลักษณะรายการ ภาพ และยังไม่เป็นภาพชุด โดยมีสาเหตุสำคัญ คือ ภาพสารคดีในไทยยังยึดวิธีการ

* หมายเหตุ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงงานวิจัยเรื่อง การศึกษาประโยชน์และข้อควรคำนึง ในการประยุกต์ใช้แนวทางภาพถ่ายศิลปะร่วมสมัยกับงานสารคดีในไทย โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาภาพยนตร์และภาพถ่าย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

ทำงาน การนำเสนอรูปแบบเดิมตามข้อจำกัดของธรรมชาติสื่อสิ่งพิมพ์ ทิศทางของนิตยสารและผู้ชมที่ยังเป็นกลุ่มเดิม ตลอดจนความรู้ความเข้าใจของช่างภาพและบรรณาธิการเกี่ยวกับภาพถ่ายศิลปะร่วมสมัยยังมีอยู่จำกัด ประกอบกับช่างภาพและบรรณาธิการมุ่งเน้นรักษาข้อเท็จจริงของการทำงานเป็นหลัก จึงเป็นกรอบที่ควบคุมกลวิธีบางประการให้เป็นไปตามแนวทางเดิม อย่างไรก็ตาม การผสมผสานสองแนวทางจะสร้างความเป็นไปได้ใหม่ๆ ในการนำเสนอเรื่องราว ทำให้เล่าเรื่องเดิมในมุมมองใหม่ ส่งผลให้ผลงานนั้นน่าสนใจและดึงดูดผู้ชมมากยิ่งขึ้น การประดิษฐ์องค์ประกอบในการจัดถ่ายภาพซึ่งเป็นวิธีอย่างหนึ่งของภาพถ่ายศิลปะร่วมสมัย จะช่วยลดต้นทุนและเวลาในการทำงาน แต่ทั้งนี้ก็ต้องยึดหลักการนำเสนอข้อเท็จจริงเป็นที่ตั้ง ซึ่งทำให้ช่างภาพต้องเข้าใจเงื่อนไขของภาพถ่ายศิลปะร่วมสมัยให้เข้าใจเสียก่อนจึงจะนำมาใช้ได้

Abstract

Documentary photography has been changed periodically through time and it has absorbed other photographic forms and methods to construct the approach to tell stories. While tradition documentary photography binds itself to the concept of truth but nowadays documentary is not concern only truth but also artistic expression since it receives strong influence from other art approaches. Recently, contemporary art photography is more popular among practitioners and is gaining more and more influences on documentary photography as could be seen in foreign documentary photograph. It is interesting to study how contemporary art photography affects documentary in Thailand. What are opinions of editors and photographers about negatives and benefit from fusing two approaches together?

This research focuses on printed-documentary-photographs in Thai documentary photographic magazines which presented in photo

essay. It has been found that Thai documentary photograph has already combined some approaches from contemporary art photography; however, the adaptation is quite not clear since it appears as single or couple of images in the set or essay. The main reasons are that Thai documentary still attaches to the traditional concept of documentary, limitations of print media or magazine direction and the target audiences which still familiar with previous documentary presentation. Moreover, editors and photographers also have limit understanding about contemporary art photography while they are mainly focus on how to preserve truth. These factors become working framework that control photographers to continue with the tradition or previous method.

Combination of two approaches in Thai context may create new possibilities, to allow photographers to tell same stories with new angle which will surely appeal more audiences. Image construction will also help reducing costs which are budget and time; however, photographer needs to make sure that truth is well preserved. Photographers require to study and understand the real concepts of contemporary art photography first before applying contemporary art approaches into documentary work.

คำสำคัญ: ภาพถ่ายสารคดี ภาพถ่ายศิลปะร่วมสมัย บรรณาธิการ ช่างภาพ

บทนำ

ภาพถ่ายสารคดีเป็นภาพถ่ายที่อาจกล่าวได้ว่า เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการพัฒนาการถ่ายภาพ ภาพถ่ายสารคดีที่สร้างสรรค์ขึ้นในแต่ละช่วงเวลาได้ซึมซับและหลอมรวมแนวทางภาพถ่าย เปิดรับอิทธิพลทางภาพจากภาพถ่ายชนิดอื่นๆ เกิดการผสมปนเปกันและกลายเป็นแนวทางภาพบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ ผู้คนที่ยึดโยงกับข้อเท็จจริง แต่ก็เน้นประโยชน์เชิงความงามทางศิลปะด้วยดังที่ให้เห็นในปัจจุบัน